Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3—3.

Nr. Wilno, dnia 27 września 1932 r. 730.

Treść numeru:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

Kronika.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

Kronika.

IV. SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH.

Kronika.

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

Kronika.

I . ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

K r o n i k a.

W y j a z d p o s ł a M o r a t h a d o B e r l i n a. "Dzień Kowieński" /217/: Poseł niemiecki p.Moraht wyjechał do Berlina celem poinformowania rządu niemieckiego o stosunkach niemiecko-litewskich i rozważenia warunków nowej litewsko-niemieckiej umowy handlowej. Poseł Moraht zabawi w Niemczech 6 tygodni

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

K r o n i k a.

D o k o ł a r o c z n i c y K i e j s t u t a. 25 września w dzień 550 rocznicy śmierci W.Ks.Kiejstuta Kowno przystroiło się w barwy narodowe. We wszystkich kościołach, cerkwiach i domach modlitwy odprawiono uroczyste nabożeństwa. Następnie odbyła się uroczysta akademja ku czci Kiejstuta z udziałem Prezydenta Republiki, członków rządu, korpusu dyplomatycznego i t. d. Prezydent Smetona wygłosił dłuższe przemówienie, poświęcone rozwojowi państwowości litewskiej i idei narodowej litewskiego narodu. Wygłoszono szereg prelekcyj o Kiejstucie. Wieczorem w teatrze Państwowym wystawiono sztukę niedawno zmarłego Maironisa p.t. "Śmierć Kiejstuta"

Wszystkie pisma litewskie zamieściły dłuższe artykuły, poświęcone pamięci W.Ks.Kiejstuta. "Rytas" Nr.200/ w artykule p.t. "Kiejstut symbolem walki z germanizmem" pisze m.in., nawiązując do czasów współczesnych, co następuje: Od ciężkich walk Kiejstuta z zalewem germańskim przeszło już 550 lat. Czasy się zmieniły. Litwa, która przeszła różne koleje odzyskała znowu samodzielność. Geograficzne położenie Litwy pozostało bez zmiany. W dalszym ciągu żyje Litwa wśród sąsiadów, którzyby chętnie, tak jak dawniej, Litwę pochłonęli. Inne jednak obecnie panują czasy i inaczej toczy się walka. Dziś Niemcy chcieliby ujarzmić litewskiego ducha. Wypadki kłajpedzkie otworzyły oczy niejednemu Litwinowi. Jednak konkretnych wniosków Litwini stąd nie wyciągnęli. Język niemiecki w dalszym ciągu pozostał w szkołach litewskich językiem dominującym. Rocznica kiejstutowa powinnaby znów Litwinów zachęcić do realnych poczynań przeciwko zapanowaniu germanizmu na Litwie. Kiejstut musi być obrany za symbol tej nieustającej walki. W pobliżu Tylży, gdzieś nad Niemnem powinien stanąć na wysokim piedestale ogromny posąg Kiejstuta, siędzącego na rumaku i domagającego się z mieczem w ręku zwrotu ziem litewskich, aż do rzeki Pregoły. To hasło ojcowskie wielki syn Kiejstuta Witold sformułował tak: Prusy są dziedzictwem mego ojca i winne powrócić do Litwy. Byłaby to odpowiedź dla Niemców, którzy na wielu swych pomnikach wpisali Kłajpedę, jako kraj od Niemiec oderwany. Agresywność krzyżacka wcale się dziś nie zmniejszyła. Litwini powinni czuwać.

K o n g r e s L i t w i n ó w - W i l n i a n. "Dzień Kowieński" /216/: Staraniem studentów, pochodzących z Wilna, a studjujących na Uniwersytecie Kowieńskim, jeszcze tej jesieni zwołany będzie w Kownie wielki kongres Litwinów z Wilna, zamieszkałych obecnie w Litwie. Do komitetu organizacyjnego weszli przedstawiciele korporacji "Wilnija" oraz Związku młodzieży z Wilna "Ażuołas".

S p r a w a r o z s z e r z e n i a g r a n i c m i a s t i m i a s t e c z e k. "Dzień Kowieński" /217/: Min.Spraw Wewn. rozesła.. rozesłał wszystkim samorządom miejskim okólnik, w którym prosi o nadesłanie wiadomości o granicach miast. Gabinet Ministrów zamierza rozszerzyć granice szeregu miast i miasteczek.

Gabinet Ministrów przyznał Janiszkom i Połądze prawa samorządów miejskich. Janiszki otrzymują to prawo od 1 stycznia 1933 r., Połąga zaś od 1 lipca 1933 r.

S p r a w a n o w e j u s t a w y p r a s o w e j. "Dzień Kow..." /216/: Gabinet Ministrów przystąpił do rozpatrywania na swem ostatniem posiedzeniu nowego projektu ustawy prasowej. Projekt ustawy został

przesłany do Rady Stanu dla poczynienia w nim szeregu zmian. Możliwem jest, że zostanie opracowany całkiem nowy projekt ustawy prasowej.

S p r a w a n o w e j u s t a w y m i e s z k a n i o w e j. "Dzień Kowieński" /216/: W tych dniach M-stwo Spraw Wewn. rozważało kwestję potrzeby nowej ustawy mieszkaniowej i przyjęło w tej sprawie decyzję negatywną. Zdaniem M-stwa kwestja mieszkaniowa nie jest już obecnie aktualna, gdyż właściciele domów sami zmniejszają komorne.

Z w i ę k s z e n i e e t a t ó w w T r y b u n a l e N a j w y ż s z y m. "Dzień Kowieński" /217/: W tych dniach opublikowano zwiększenie etatów Trybunału Najwyższego. Personel Trybunału został powiększony o 1 członka, 1 sekretarza i 1 pisarza.

S k ł a d S ą d u n a p r o c e s i e p r o f. V o l d e m a r a s a. "Dzień Kowieński" /217/: Prezes Trybunału Najwyższego Kriszczukajtis wyznaczył skład Sądu, który rozpatrzy wyznaczoną na dzień 27 b.m. sprawę prof.Voldemarasa. Jako oskarżyciel publiczny wystąpi w Trybunale Najwyższym wiceprokurator Waltis, sędziami będą wiceprezes Trybunału Czapas i członkowie Staszkiewicz oraz Brazajtis. Świadkowie : Prezydent Państwa Smetona i premjer Tubelis złożą zeznania u siebie w domu.

Sprawa, jak ostatecznie uchwalono, odbędzie się przy drzwiach zamkniętych.

O g r o m n e b a n k r u c t w o n a L i t w i e. "Lietuvos Žinios" /217/:Przed paru tygodniami zbankrutowało w Szawlach ogromne przedsiębiorstwo skórnicze"B-ci Nuroków".Obu Nuroków osadzono w więzieniu ze względu na podstępny charakter bankructwa. Ogólna suma pretensji wierzycieli wynosi przeszło 5 miljonów lt.

U s t a w a o m u n d u r a c h. "Echo" /262/: M-stwo Spraw Wewn. opracowuje ustawę o mundurach. Ustawa ta dotyczyć będzie wszystkich organizacyj.

P r o f. B i r z y s z k a d o k t o r e m h o n o r i s c a u s a . "Echo" /263/: Prof.M.Birzyszka ., który obchodził niedawno 50-ciolecie swych urodzin obrany został honoris causa Uniwersytetu Kowieńskiego.

L e k t o r k a j ę z y k a p o l s k i e g o w U n i w e r s y t e c i e K o w i e ń s k i m. "Echo" /263/: Lektorką języka polskiego w Uniwersytecie Kowieńskim zostła p.Szwejkowska, która ukończyła niedawno Uniwersytet krakowski z tytułem magistra .

IV. S P R A POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOSCI NARODOWYCH.

K r o n i k a.

Z j a z d o d d z i a łów "S p a r t y". "Dzień Kowieński" /217/: 25 września odbył się w Kownie doroczny zjazd delegatów Oddziałów Polskiego Klubu Sportowego w Litwie "Sparta"

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

K r o n i k a.

P r e z e s D y r e k t o r j a t u K ł a j p e d z k i e g o o s p r a w a c h k ł a j p e d z k i c h. "Liet.Aidas" /216 zamieszcza wywiad swego współpracownika z prezesem Dykektorjatu Kłajpedzkiego dr.Schreiberem w sprawach kłajpedzkich:

– Wyrazić należy zadowolenie z rozsądnej polityki ekonomicznej rządu centralnego. Pozatem cieszyć się należy z tego , że lit jest ustabilizowany.

W związku z tem światowy kryzys ekonomiczny nie odbił się na Litwie tak boleśnie. Dalsze perspektywy zależą od tego, czy się uda znaleźć zagraniczne rynki zbytu dla produktów litewskich. Leży to szczególnie na sercu Dyrektorjatowi kłajpedzkiemu.

Stan ekonomiczny ludności kłajpedzkiej jest na ogół bardzo ciężki. Wprawdzie ludność kłajpedzka w stosunku do innych krajów jest niezbyt zadłużona. Podatki są jednak nadzwyczaj wysokie. W końcu ub.r. wypadło podatki od dochodów jeszcze zwiększyć, tak że urzędnicy płacą obecnie do 13-tu % a inne zawody nieco mniej. Wogóle podatki w Kłajpedzie są większe niż w pozostałej Litwie, gdyż obok podatków lokalnych ludność musi uiszczać ogólno-państwowe podatki pośrednie w postaci akcyz, ceł i t.p. Kłajpedzianom trudniej jest utrzymać swój aparat administracyjny i zbilansować swój budżet. Jedną z najważniejszych trosk gospodarczych Kłajpedy stanowi bezrobocie. W okresie od 1 stycznia do początku czerwca r.b. zapłaciła Kłajpeda 300 tys. lt. tytułem zapomóg dla bezrobotnych. Bezrobocie istniało nawet w czasie lata. Ze zbliżeniem się zimy liczba bezrobotnych wzrośnie. Już obecnie np. w fabryce celulozy, gdzie dawniej pracowało do 1.000 ludzi, pracuje dziś zaledwie połowa. Roboty związane z obróbką drzewa mają się ku końcowi. Skończą się również inne sezonowe roboty. Kłajpeda nie zdoła wtedy subsydjować tylu bezrobotnych. Ubolewać przeto należy, że Gubernator wyraził veto w stosunku do ustawy o bezrobociu, która miała na celu ochronę Kłajpedy przed napływem robotników ze wsi. Podczas bowiem, gdy w mieście jest tylu bezrobotnych,na wsi nawet obecnie brak jest robotników do robót polnych. Każdy się gwałtem pcha do miasta. W związku z tem ustawa o bezrobociu uchwalona przez Sejmik nie była skierowana bezpośrednio przeciwko napływowi robotników z Wielkiej Litwy a tylko przeciwko napływowi własnych robotników rolnych z prowincji. Ubolewać należy, że we wzmiankowanej ustawie szukano zgoła niepotrzebnie motywów nacjonalistyczno -politycznych. Motywy takie byłyby może uzasadnione gdyby magistrat kłajpedzki nie udzielał zapomóg niestałym mieszkańcom Kłajpedy pozostającym bez pracy. Brak wzajemnego zaufania jest bardzo niezdrowy dla całego państwa. Partje większościowe obszaru Kłajpedy wcale nie są nielojalne dla państwa, a troszczą się jedynie utrzymanie kultury swego obszaru. Należy się pozatem liczyć z tradycjami i zwyczajami miejscowej ludności.

Państwowa i autonomiczna policja na obszarze Kłajpedy również musiałaby utrzymywać dobre stosunki i ściśle za sobą współpracować, gdyż w przeciwnym razie cierpi na tem autorytet państwa. Wogóle unikać należy jakichkolwiek powodów do kolizji.Mówiąc konkretnie dwie są,między innemi,przyczyny obecnego niezadowolenia ludności obszaru Kłajpedy,a mianowicie: żądanie rządu centralnego, by Trybunał Najwyższy rozpatrywał sprawy kłajpedzkie w Kownie, 2/ stosowanie cenzury filmowej również na obszarze Kłajpedy.

Statut kłajpedzki przewiduje równość języka litewskiego i niemieckiego. Ludność Kłajpedy winna jednak dowolnie wybierać sobie którykolwiek z tych języków. Pod względem znajomości języka litewskiego dokonano już wielkich postępów, zarówno w Dyrektorjacie, jak też w miejscowych samorządach. Niepodobna jednak czynić ze znajomości języka litewskiego ciężaru. Jeżeli chodzi o urzędników obcokrajowców to niepodobna,tak szybko zastąpić, gdyż brak jeszcze miejscowych sił intelektualnych. Jedynie stopniowo można będzie obcokrajowców zastępować siłami miejscowemi.W r.b. kilkunastu młodych absolwentów opuściło już kłajpedzkie Seminarjum Nauczycielskie. Są oni jeszcze zbyt młodzi, by zastąpić starych nauczycieli.

Jeżeli chodzi o przewidywane przez Dyrektorjat reformy to zwykle reformy takie wysuwa życie. Obecnie trudności finansowe uniemożliwiają przeprowadzenie większych reform. W sposób naturalny można osiągnąć wszystko co jest niezbędne, by obszar Kłajpedy dobrze współżył z całem państwem litewskiem. Do tego dąży szczerze Dyrektorjat Kłajpedy.

O p e r a l i t e w s k a w K ł a j p e d z i e. "Dzień Kow." /216/: Jak podają, koła litewskie w kraju Kłajpedzkim zwróciły się do rządu z prośbą o przyznanie większej zapomogi na projektowane założenie prywatnej Opery kłajpedzkiej.